

mpc
METODICKO-PEDAGOGICKÉ CENTRUM

Európska únia
Európsky sociálny fond

Moderné vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť / Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov EÚ

Petronela Pospíšilová

Využitie hudobno - dramatických činností v edukačnom procese materskej školy

Osvedčená pedagogická skúsenosť edukačnej praxe

Bratislava
2015

Vydavateľ: Metodicko-pedagogické centrum, Ševčenkova 11,
850 01 Bratislava

Autor OPS/OSO: Petronela Pospíšilová

Kontakt na autora: Materská škola Hospodárska 7, Hospodárska 7, 94901 Nitra
mshospodarska@gmail.com

Názov OPS/OSO: Využitie hudobno-dramatických činností v edukačnom procese materskej školy.

Rok vytvorenia OPS/OSO: 2015
XIII. kolo výzvy

Odborné stanovisko vypracoval: PaedDr. Silvia Mináriková, PhD.

Za obsah a pôvodnosť rukopisu zodpovedá autor. Text neprešiel jazykovou úpravou.

Táto osvedčená pedagogická skúsenosť edukačnej praxe/osvedčená skúsenosť odbornej praxe bola vytvorená z prostriedkov národného projektu Profesionálny a kariérový rast pedagogických zamestnancov.

Projekt je financovaný zo zdrojov Európskej únie.

Kľúčové slová

Výchova, dieťa, dramatika, hudba, emócie, činnosti, materská škola, sebarealizácia,

Anotácia

Overená pedagogická skúsenosť ukazuje možnosti prepojenia hudobnej výchovy s dramatickou výchovou. Je zameraná na konkrétne výchovno-vzdelávacie činnosti, ktoré sa v tejto oblasti môžu realizovať v materskej škole, na prvom stupni základnej školy a v školských kluboch.

Akreditované programy kontinuálneho vzdelávania

Tvorivá dramatika v edukačnom procese	272/2010 - KV
Osobnostný a sociálny rozvoj ako prierezová téma v edukačnom procese	162/2010 - KV
Tvorivá dramatika ako vyučovacie médium	1109/2013-KV
Inovácie v didaktike pre učiteľov predprimárneho vzdelávania	34/2010 - KV

OBSAH

ÚVOD	5
1 OPIS OSVEDČENEH PEDAGOGISKEJ SKÚSENOSTI.....	7
2 HUDOBNO-DRAMATICKÁ VÝCHOVA V MATERSKEJ ŠKOLE	8
2.1 Dramatická výchova.....	8
2.2 Hudobná výchova.....	10
2.3 Prepojenie dramatickej a hudobnej výchovy.....	12
2.4 Požiadavky na učiteľa hudobno-dramatickej výchovy.....	13
3 HUDOBNO-DRAMATICKÉ ČINNOSTI V MATERSKEJ ŠKOLE.....	15
3.1 Hudobno-dramatický projekt : Tajomstvo zámockých komnát	15
ZÁVER	32
ZOZNAM PRÍLOH	34

ÚVOD

Spoločenské zmeny a súčasný konzumný spôsob života vedie k mnohým zmenám a tak sa dotýka aj záujmov o umelecké vzdelávanie. Oslabuje sa záujem o hudobnú výchovu v rodine a taktiež slabne záujem o dramatické umenie. V materských školách sa stretávame častejšie s deťmi hudobne zaostalými. Na túto situáciu sa snaží reagovať umelecká verejnosť a vzdelávacie inštitúcie pre ktoré je rozšírenie obzoru dieťaťa, budovanie hodnotového systému, rozvoj emocionálnej inteligencie, kreativity a vedenie detí k vyšším duchovným hodnotám.

Počas svojej pedagogickej praxe som zistila, že v edukačných aktivitách často oddeľujeme činnosti hudobné a dramatické. Uvedomila som si, že spoločným menovateľom hudobných a dramatických činností je hra, ktorá je najprirodzenejším prejavom sebarealizácie práve v období predškolského veku. V tomto období života dieťaťa dôležitým momentom je spojenie slova, pohybu, hudby, pocitov a dramatických akcií. Preto sa snažím prepájať hudobné a dramatické zložky a tak dospieť k umocneniu tvorivého efektu.

Hudobno-dramatická výchova v dnešnej dobe nemá žiadne vymedzenie, preto by som sa pokúsila definovať, čo tento termín v predškolskom vzdelávaní znamená. Pod pojmom hudobno-dramatická výchova rozumieme prepojenie prvkov hudobnej a dramatickej výchovy. O hudobne dramatickú činnosť sa jedná zakaždým, keď do hudobnej výchovy zapojíme dramatické prvky a naopak. Ak spojíme pohyb, hudbu, dramatickú akciu, pocity a emócie, jedná sa o hudobne dramatickú činnosť. Hudobne dramatická výchova nemá žiadne presné pravidlá. Prepojenie týchto zložiek dochádza k tvorivosti jedinca. Prostredníctvom oboch činností, hudobnej i dramatickej, sa dieťa sebarealizuje, rozvíja a objavuje nové možnosti prejavu.

Všetko o čo sa pokúsime, by malo vychádzať z hry (prirodzené sebavyjadrenia). Veď najjednoduchšia realizácia hudobno-dramatických prvkov je obľúbenou hrou. Hra je jedna z najtvorivejších činností, ktoré poznám, je to najprirodzenejší nástroj ako sa naučiť niečo nové. Nie je dôležité, na čo sa deti hrajú, aký z tej hry máme my dospelí dojem, ale najdôležitejšie je, čo vo svojej hre deti prežijú.

Spojenie hudby a dramatickej zložky, ktoré na seba vzájomne nadväzovali, patrí k neoddeliteľnej súčasť "tvorenia" osobnosti človeka. Hudobno-dramatické činnosti predstavujú jeden zo základných pilierov budovania hudobnej gramotnosti. Sú v súlade s aktuálnou filozofiou výchovy a vzdelávania detí predškolského veku a zároveň predstavujú prirodzenú integráciu činnosti, ktorá deti sprevádza ich v ontogenetickom vývine, ale aj v ich prirodzených hrách.

Stretávame sa aj so situáciou, keď sa úspešné hudobno-dramatické projekty stávajú podkladom pre vznik detských pásem, predstavení a muzikálov. Umožňuje to skutočnosť, že hudobno-dramatické činnosti sú pre deti atraktívne spojením hudby, spevu, pohybu, obrazu, priestoru a ďalších prvkov, ktoré sú samy osebe pre deti zaujímavé. Hudobno-dramatické činnosti môžu predstavovať výborný prvok pri pestovaní kladného vzťahu dieťaťa k umeniu, k hudbe, ako aj vhodný nástroj osobnostného a sociálneho rozvoja detí predškolského veku.

V práci opíšem vlastné dlhoročné skúsenosti s realizáciou a využitím rôznych edukačných aktivít, zameraných na implementáciu hudobno-dramatických činností do edukačného procesu v materskej škole. Ponúkam ucelený edukačný materiál k téme s rôznymi námetmi a inšpiráciami.

Chcem predložiť materiál doplnený svojimi skúsenosťami s prezentáciou edukačných aktivít, ktoré napomáhajú rozvíjaniu v oblasti kognitívnych a nonkognitívnych spôsobilostí, rozvíjanie tvorivosti, dať možnosť prežiť emócie..

1 OPIS OSVEDČENEJ PEDAGOGICKEJ SKÚSENOSTI

Na dosiahnutie hlavného cieľa v predprimárnom vzdelávaní je v pedagogickej praxi potrebné uplatňovať aktivizujúce a interaktívne metódy, prostredníctvom ktorých sa rovnocenne a vyvážené rozvíjajú všetky stránky osobnosti dieťaťa, pričom hlavným prostriedkom rozvoja osobnosti dieťaťa a hlavnou výchovno-vzdelávacou metódou je hra. Hlavný cieľ predprimárneho vzdelávania je všestranný rozvoj osobnosti dieťaťa.

Kontext a rámec

Navrhované edukačné činnosti a aktivity boli zrealizované v materskej škole a sú určené pre predprimárne vzdelávanie, ale aj pre primárne vzdelávanie a školské kluby.

Obsah OPS má námetový charakter, jeho detailnejšia konkretizácia spočíva na tvorivosti učiteľky. Táto skutočnosť vyplýva z detskej spontaneity a dominancie učenia sa v širšom slova zmysle (prevažuje spontánne učenie pred intencionálnym učením). Rozsah a hĺbku obsahu, ktorý si majú deti osvojiť, je problematické vopred presne vymedziť a naplánovať, a práve v tom spočíva náročnosť vedenia výchovnovzdelávacieho procesu v materskej škole oproti vyšším stupňom škôl a pedagogické majstrovstvo učiteľky.

Špecifikácia cieľovej skupiny

OPS „Využitie hudobno-dramatických činnosti v edukačnom procese materskej školy.“

kategória: učiteľ

podkategória: učiteľ pre predprimárne vzdelávanie (učiteľ materskej školy)

Ciele osvedčenej pedagogickej skúsenosti

Hlavný cieľ: rozvíjať osobnosť dieťaťa nielen ako jedinečnej, ale aj sociálnej bytosti.

Čiastkové ciele :

- posilňovať schopnosť sebaovládania a preladenia negatívnych pocitov
- utvárať kultivovať všetky zmysly, rozvíjať vnímavosť
- kultivovať telesný pohyb
- uvoľňovať a koncentrovať sa
- osvojovať si primeranú komunikáciu citov
- utvárať schopnosť citovej reflexie, v ktorej dieťa objavuje a vyjadruje svoje pocity
- utvárať elementárne základy empatie
- osvojovať si nenásilné riešenie konfliktov
- posilňovať kooperatívne správanie

Predpoklad získaných kompetencií

Psychomotorické kompetencie

- používa k činnosti všetky zmysly
- prejavuje túžbu a ochotu pohybovať sa

Osobnostné (intrapersonálne) kompetencie a sociálne (interpersonálne) kompetencie

- uvedomuje si vlastnú identitu
- odhaľuje svoje možnosti a spôsobilosti

Komunikatívne kompetencie

- vyjadruje a komunikuje svoje myšlienky a názory
- volí primeraný kreatívny spôsob komunikácie vzhľadom na situáciu

2 HUDOBNO-DRAMATICKÁ VÝCHOVA V MATERSKEJ ŠKOLE

Hudobno-dramatická výchova v dnešnej dobe nemá žiadne vymedzenie, preto by som sa pokúsila definovať, čo tento termín v predškolskom vzdelávaní znamená. Pod pojmom hudobno-dramatická výchova rozumieme prepojenie prvkov hudobnej a dramatickej výchovy. O hudobno-dramatickú činnosť sa jedná zakaždým, keď do hudobnej výchovy zapojíme dramatické prvky a naopak. Ak spojíme pohyb, hudbu, dramatickú akciu, pocity a emócie, jedná sa o hudobne dramatickú činnosť. Hudobne dramatická výchova nemá žiadne presné pravidlá. Prepojenie týchto zložiek dochádza k tvorivosti jedinca. Prostredníctvom oboch činností, hudobných i dramatických sa dieťa sebarealizuje, rozvíja a objavuje nové možnosti prejavu. Mali by sme si uvedomiť najdôležitejšiu vec a to, čo je pre dieťa v predškolskom veku (od 3 - 6 rokov) najdôležitejšie. Všetko o čo sa pokúsime, by malo vychádzať z hry (prirodzené sebavyjadrenia). Najjednoduchšia realizácia hudobno-dramatických prvkov je obľúbená hra. Hra je jedna z najtvorivejších činností, ktoré poznám, je to najprirodzenejší nástroj ako sa naučiť niečo nového. Nie je dôležité, na čo sa deti hrajú, aký z tej hry máme my dospelí dojem, ale najdôležitejšie je, čo si vo svojej hre deti prežijú.

Hudobno-dramatické činnosti dá sa povedať sú v predprimárnej hudobnej výchove novým pojmom. V praxi sa však už takéto aktivity využívali. Svedčí o tom aj členenie hudobných činností, ktoré sa donedávna využívalo v odbornej literatúre predprimárneho vzdelávania (porovnaj Guziová a kol., 1999, Kopinová et al, 2003).

Pojem hudobno-dramatické činnosti sa do slovenského hudobného vzdelávania dostali zásluhou B. Felixa.

Felix (2002, s. 26) ktorý definuje hudobno-dramatické činnosti nasledovne: „ činnosti, v ktorých sa integrujú všetky hudobné prejavy so slovnými, výtvarnými a pohybovými prejavmi v intenciách etickej výchovy prostredníctvom tvorivej dramatiky a zážitkového učenia.“ Chápe ich ako nadstavbu, syntézu, ako príležitosť na opätovné spojenie toho, čo bolo v detskom svete vždy jednotné.

2.1 Dramatická výchova

Dramatická výchova pochádza z drámy a divadla. Do deväťdesiatych rokov minulého storočia sa jej pojem vymedzoval z odbornej literatúry vydanej v iných krajinách. V tej dobe jej nebola venovaná tak veľká pozornosť, nebola obmedzená politickým režimom, preto sa mohla slobodne rozvíjať. Zásadný prelom vo vývoji prichádza v začiatku deväťdesiatych rokov, kedy sa dramatická výchova začala presúvať do vzdelávania a školského systému. Na niektorých školách sa v súčasnosti zahŕňa medzi klasické predmety. väčšinou sa však zaraďuje do mimoškolskej výchovy v podobe záujmových krúžkov a aktivít pri základných školách alebo na základných umeleckých školách. Dramatická výchova sa využíva pri rôznych hrách, ale aj vo vyučovacích hodinách v škole. Domnievam sa, že v materských školách je dokonca nenahraditeľná. Hlavnou metódou dramatickej výchovy je hra v úlohe, ktorú deti využívajú aj pri bežných spontánnych aktivitách. Skôr si ľudia pod pojmom dramatická výchova predstavovali detské divadlo alebo recitáciu básničiek (detský prednes). V súčasnosti je dramatická výchova ponímaná inak. Jej prvky môžeme sledovať v rôznych vzdelávacích činnostiach. Napríklad šatku, ktorú má pani učiteľka obviazanú na hlave, deti vnímajú ako zástupný symbol postavy z rozprávky, ktorú im učiteľka rozpráva

V materskej škole sa praktizuje dramatická výchova, ktorá užíva prostriedky dramatického umenia. V súčasnosti sa tiež označuje ako tvorivá dramatika. Jej cieľom je naplniť jednotlivé ciele zo vzdelávacích oblastí ISCED 0.

Dramatická výchova nemusí byť len súčasťou vzdelávacieho programu, ale stáva sa tiež vyučovacou metódou pedagóga. Niektorí túto metódu zaraďujú do každodenného vzdelávania, iní ju používajú len pri určitých činnostiach. Deti nevedome využívajú metódy dramatiky počas spontánnych aktivít, v ktorých prevažuje námetová hra a hra rolí. Hrajú sa "na niekoho" alebo "na niečo". Samy si rozdeľujú úlohy, organizujú svoju činnosť, vymýšľajú jej priebeh, nadväzujú kontakt s ostatnými deťmi, ktoré sa k hre pripoja alebo ju odmietnu.

Napríklad dievčatá hrajúce sa s bábikou môžu do svojej hry prijať chlapca, ktorý obsadí rolu otecka. Spolu potom chodia na prechádzky, starajú o dieťa, upratujú, varia a pod. V činnostiach sa objavujú situácie z reálneho života, ktoré deti dobre poznajú, samy ich prežili alebo niekde videli.

Cieľom dramatickej výchovy je umožniť dieťaťu nahliadnuť do divadelného prostredia, zoznámiť sa s divadlom a naučiť deti dramatickosti. Pri tom všetkom dbáme na uvedomelé vnímanie a na zážitkové učenie.

Najviac využívané dramatické metódy a techniky v materskej škole z praxe.

Pantomíma: Vyjadrenie role pomocou pohybu, gest a mimiky - nevyužívame reč.

Komunitný kruh: Sedíme spoločne s deťmi v kruhu a preberáme určitú tému, napríklad Vianoce. Spýtam sa: "Deti, čo by ste darovali Ježiškovi?" Pošlem po kruhu vianočnú hviezdu. Daruje iba ten, kto má v ruke vianočnú hviezdu. Pravidlo v komunitnom kruhu je, že rozpráva iba ten, kto má pri sebe vopred vybraný predmet.

Asociačný kruh: Asociačný kruh rozvíja predstavivosť a fantáziu. Deti sedia v kruhu, dostanú do rúk predmet, napríklad drevenú špongiu, a majú za úlohu si predstaviť. "Čo by to bolo, keby to nebola hubka? Bolo by to?" Deti uvádzajú najrôznejšie príklady ako: kladivko, zvonček, kolotoč pre bábiky, sprcha aj mikrofón. Môžeme použiť najrôznejšie predmety ako z prírodných materiálov, ako aj z umelých (hubka, drevená huba, bábky, dáždňik, látka, sklenená guľôčka, či plastová fľaša).

Dramatizácia príbehu: Vyberieme príbeh, ktorý je blízky deťom a zdramatizuje si ho. V príbehu by mala byť akcia alebo konflikt, ktorý sa na konci príbehu vyrieši. K dramatizácii používame kostými, rekvizity a kulisy. Mali by sme dať deťom dostatočný priestor pre vyriešenie konfliktu, detskú spontánnosť a improvizáciu. V dramatizácii najčastejšie využívame hru v rolí. Je veľmi vítané, keď sa učiteľka zapojí do dramatizácie spoločne s deťmi a prevezme na seba malú rolu.

Dramatizácia piesne: Dôležité je vybrať pieseň, ktorá deti zaujme a je výrazná svojou dynamikou. Využívame najrôznejšie rekvizity, kulisy, kostými, čiapočky, hru na telo (podupať, poskoky, tleskanie, plieskanie), melodické, rytmické a ozvučené nástroje (plechovka s ryžou, vajíčka s pieskom). V dramatizácii využívame spev, tanec, pohybové a inštrumentálne hry.

Štronzo: Deti sa pohybujú po priestore a na vopred dohodnutý signál skamenejú. Štronzo veľmi často spájame s hrou "Na sochy". Pomocou Štronza rozvíjame pozornosť a pohybovú koordináciu tela.

Zrkadlá: Zrkadlá je hra, ktorá sa najčastejšie hrá vo dvojiciach. Deti si urobia dvojicu, jeden bude predvádzať (ukazovať) určitú činnosť napríklad "Ako záhradník vsádza kvety" a druhý z dvojice kopíruje presne jeho pohyby.

Obdarovanie: Deti sedia najčastejšie v kruhu. Každé dieťa má kamienok alebo nejaký predmet a môžu ho venovať svojmu najbližšiemu kamarátovi. Je dobré, keď deti hovoria, z akého dôvodu predmet venujú danej osobe. Predmety môžeme venovať

konkrétne alebo fiktívne osobe. Učiteľka si pri tejto hre môže všímať detské oblúbenosti a naopak. Ako náhle niektoré dieťa nedostane žiadny predmet, je na rade učiteľka, aby dieťa zachránila. Keby dieťa nezískalo ani jeden predmet, mohlo by sa cítiť menejcenné. Učiteľka dané dieťa vyzdvihne a ukáže na jeho prednosti, napríklad, že pekne porovnáva papuče v šatni alebo pomáha pri upratovaní.

Nedokončený príbeh: Učiteľka začne rozprávať príbeh a deti majú za úlohu ho domyslieť. Nedokončený príbeh môžeme dotvárať reťazovou reakciou. Ďalšia možnosť je rozdeliť deti do skupín a každá skupina nám povie svoju dokončenú verziu. Ďalej najlepšie dokončený príbeh môžeme zdramatizovať alebo ho výtvarne stvárniť.

Námetové hra: Patrí k najpoužívanejším metódam v materských školách. Je to hra, kedy sa deti "na niečo" hrajú (na lekára, na rodinu, na speváka, na herca, na maliara ...) a prežívajú dôležité stavy bežného života v modelových situáciách. Z detského správania ľahko spoznáme správanie rodičov, aké majú zamestnanie a rodinné vzťahy. Učiteľka by sa mala pokúsiť umožniť dieťaťu v materskej škole čo najviac zážitkového učenie formou hry. Bezúčelné je, keď dieťaťu presne do detailu odovzdáme poznatok. Je dôležité nechať dieťa premýšľať, umožniť mu vyskúšať si rôzne varianty a ak nepríde na spôsob riešenia, potom mu taktne poradíme. Dbáme na vekové a individuálne zvláštnosti. V materskej škole vždy prevláda spontánna hra nad riadenou.

2.2 Hudobná výchova

Skôr než sa hudobná výchova dostala do škôl, do inštitucionálneho vzdelávania, bola realizovaná mimo školy, napríklad odovzdávaním príslušných zručností v rámci rodu či etickej pospolitosti, v chrámovom prostredí v hudobných telesách typu kapiel a podobne. V súčasnosti sa hudobná výchova vyučuje na rôznych typoch škôl. Zaraduje sa do predškolského vzdelávania, v ktorom si deti osvojujú základné hudobné zručnosti a schopnosti, ktoré sa ďalej rozvíjajú na základnej škole. Hudobné vzdelávanie sa ďalej dostáva aj jedincom na niektorých typoch stredných a vysokých škôl. Hudba je prirodzenou súčasťou nášho života. Pre mnohých prináša radosť, spríjemnenie odpočinku, môže ovplyvňovať životný štýl a vnímanie sveta. Každý by mal mať aspoň elementárne znalosti z hudobnej náuky, ktoré by mu umožňovali orientovať sa v oblasti hudby. K porozumeniu hudobného obsahu napomáha práca s piesňou, hra na nástroj a postupné zoznamovanie s hudobnými vyjadrovacími prostriedkami.

Hudobná výchova v materskej škole.

Predškolské vzdelávanie ponúka deťom zoznámenie s pesničkami, hudobnými nástrojmi a počúvaním, prostredníctvom ktorých získavajú elementárne poznatky z hudobnej výchovy. Pre deti hudba znamená radosť a určitý typ vyžitia. Deti s ňou môžu maľovať, hrať sa, tancovať, odpočívať, zaspávať. Učia sa ju vnímať rôznymi spôsobmi a reprodukovat ju. Pri práci s hudbou podporujeme ako hudobné, tak aj ďalšie schopnosti a zručnosti. "Každé dieťa má predpoklad k hudobnému vývoju, je hudobne vychovateľné, ale hudobné schopnosti sú rôzne u všetkých detí." (Lišková, str. 21).

Na učiteľovi je, aby tieto detské dispozície rozvíjal. Cieľom hudobnej výchovy je rozvoj pamäti, predstavivosti, fantázie, zmyslového vnímanie, estetického cítenia a pohybových zručností. Hudobné činnosti, konkrétne spevácke, podporujú u detí schopnosť ovládania dychu, hlasového aparátu a tiež posilňujú svaly, ktoré sa podieľajú na speve a rozprávaní. Rozvoj dieťaťa sa premieta hlavne v oblasti biologickej, psychologickej a interpersonálnej.

Pri práci s prvkami hudobnej výchovy sa u detí rozvíja muzikálnosť (cit pre rytmus, rytmický pohyb pod.). Hudba však rozvíja aj ďalšie oblasti zručností jedinca. ak sa

využijú prvky muzikoterapie, rôzne hry a techniky napríklad z hudobnej a dramatickej výchovy, môžeme podporiť duševné zdravie a prispieť k predchádzaniu problémov a sociálnym nedostatkom, ktoré sa vyskytujú u detí predškolského veku. Napríklad "spev zlepšuje kvalitu detskej reči a využíva sa pri liečbe zajakavosti. Pomáha k upokojeniu hyperaktívnych, neurotických detí, vedie k lepšiemu sústredeniu, zmierňuje vnútorné napätie a nepokoj. Pedagóg v rámci hudobného vzdelávania v materskej škole ponúka činnosti **spevácie, inštrumentálne, precepčné a hudobno- pohybové**.

Typickým príkladom je inštruktívna hudobná tvorba pre deti od E. Suchoňa–jeho cyklus Varila myšička kašičku alebo v súčasnosti modernejšie obľúbené Spievankovo. Ako uvádza B. Felix (2003), niekedy sa do týchto činností zaraďuje aj sluchová analýza. Autor zastáva názor, že sluchová analýza je neoddeliteľnou súčasťou intonačnej výchovy, preto podľa neho patrí do vokálno-intonačných činností.

V materskej škole sa v rámci hudobnej výchovy najviac využíva **práca s piesňou**. Deti, ktoré majú radi **spev**, si môžu samy pospevovať pieseň pri hre. Môžu dať prvý podnet k učeniu sa ďalších piesní a skladieb. V predškolskom vzdelávaní si deti osvojujú známe melódie ľudových piesní i piesní, ktoré sú moderné a populárne. Vytvárajú si svoj vlastný zborník, ktorý sa v ďalšom vzdelávaní bude rozrastať.

Vhodnou činnosťou pre overenie vedomostí melódií piesní je **hudobná hádanka**. Učiteľ na nástroj zahrá alebo predspieva konkrétnu melódiu a deti hádajú názov piesne a pokúšajú sa ju samé zaspievať. Neznámu pesničku pedagóg najskôr zaspieva, potom sa s deťmi učí slová. Ak sa rýmujú jednotlivé časti textu, deti si ich rýchlo zapamätajú. Slohy piesne učíme aj rytmizovaním alebo tlieskaním, a tým zároveň precvičujeme vnímanie rytmu. Nasleduje spievanie bez nástroja. Až si deti zapamätajú melódiu, pridáme sprievod na hudobný nástroj.

Pieseň možno sprevádzať hrou na Orffove nástroje. Z Orffovho inštrumentária máme na výber nástroje rytmické a melodické bicie. Tieto **inštrumentálne nástroje** sú ľahko ovládateľné a pre deti predškolského veku najvhodnejšie. Deti sa zoznamujú aj s ostatnými nástrojmi ako je piano, gitara, husle, trúbka a flauta. Ak nemáme možnosť ukázať nástroje naživo, zvolíme obrázky. Najvhodnejší je ale prvý variant. Môžu poznávať, aký zvuk patrí ku ktorému nástroju. K tomu využívame hlavne nahrávky. Ako hudobný nástroje môžu slúžiť ďalšie predmety, ktoré vydávajú nejaké zvuky, napríklad varešky, strúhadla a pokrievky. Niektoré deti sa počas dochádzky do predškolského zariadenia učia hrať na flautu.

Najjednoduchším výrazovým prvkom je rytmus, na ktorý deti reagujú spontánnym pohybom či vlastným tancom. Reagujú tak na rytmus piesne, ktorý sa vyjadruje aj tlieskaním alebo ťukaním na ozvučné drievka. S rytmom sa úzko spája tempo. deti dokážu určiť pomalé a rýchle tempo, zrýchľovanie a spomaľovanie (prirovnanie k rozjazdenie alebo zastavovanie vlaku).

Pomocou sluchového vnímania rozoznajú dlhý či krátky tón. Ľahko sa prispôsobujú dynamike, ktorá je pre nich veľmi hravá. Pomôcť môže napríklad hra „Na Martankov“, kedy deti chodia po triede s vystrčeným ukazovákam nad hlavou predstavujúcim anténu. Pani učiteľka udá výšku tónu, na ktorý sa vysielal zvuk "pim, PIM". Všetky deti tento zvuk vydávajú (vysielajú) a snaží sa zjednotiť na danom tóne.

Rovnako ako v dramatickej výchove sa posilňuje spolupráca pri plnení spoločných úloh (hranie sa na orchestri), ohľaduplné správanie k druhému, ochota sa rozdeliť (požičať nástroj) apod. Prostredníctvom počúvania sa získava citový vzťah k hudbe. Ak s počúvaním skladby chceme ďalej pracovať, je dôležité, aby bol pre deti pútavý, mal vhodný námet a nebol príliš dlhý. V opačnom prípade sa deti prestávajú sústrediť, sú nepozorné a význam počúvania sa vytráca. Dlhší časový úsek je vhodný ako podfarbenie

relaxačných a výtvarných činností alebo pri zaspávaní. Precepčné činnosti rozvíjajú pozornosť, koncentráciu, pamäť a postreh.

Pri **precepčných činnostiach** sa môžeme zamerať na už spomínané výrazové prostriedky alebo ich využiť pri ďalších výtvarných, dramatických a pohybových činnostiach. Ak deti počúvajú skladbu, môžu sedieť, ležať a premýšľať, aké pocity v nich skladba vyvoláva. Deti svoje hudobné prežitky môžu oznámiť pohybom, tancom, kresbou alebo maľbou. Pri výtvarných činnostiach možno maľovať farbami, ktoré sa deťom práve hodia, ktoré cítia zo skladby. Rôznymi symbolmi alebo voľnými pohybmi štetca po ploche papiera stvárnajú abstraktné a konkrétne predstavy, ktoré u nich skladba vyvolala. Niekedy stačí sa o počúvaní len rozprávať. Čo sa nám páčilo? Bolo to veselé? Hrala hudba potichu? Čo sa v skladbe mohlo odohrať? Ktoré hudobné nástroje v nej hrali?

Otázkami zistíme, ako hudba na deti pôsobila. Vhodné sú rôzne návštevy hudobných predstavení, koncertov a hudobných programov určených pre predškolský vek. Deti vnímajú hudbu zábavnou formou a prostredníctvom počúvania im dávame možnosť hlbšie nahliadnuť do hudobného sveta.

Hudobne pohybová výchova, úzko spája hudobnú a pohybovú (telesnú) výchovu v predškolskom vzdelávaní. Medzi činnosti sú zaradené cviky na správne držanie tela, cviky uvoľňovacie a naťahovacie, chôdza, beh, poskoky, hra na telo (tlieskanie, plieskanie, lúskanie, podupy) pohybové hry, tanečné prvky, pohyb s hudbou a jej vyjadrovacími prostriedkami. Medzi tanečné prvky sa radí poskočná chôdza, tanečná chôdza, krôčiky, krok posuvný, cval a základné kroky niektorých tancov. Oblúbené sú aj tanečné hry, ktoré sa spájajú napríklad s piesňou Zlatá brána otvorená, Kolo, kolo mlynské alebo Čížeček, čížeček.

2.3 Prepojenie dramatickej a hudobnej výchovy

Hudobná a dramatická výchova sa najčastejšie prepája pri dramatizácii piesní. Spievanie piesní, práca s jej melódiou, rytmom, dynamikou a tempom zastupuje hudobnú výchovu. Dramatická výchova sa premieta v práci s textom piesne, ten sa deťom priblíži a z ktorého sa vychádza v dramatických činnostiach. Je vhodné voliť takú pesničku, ktorá je tematicky deťom blízka, nie je pre nich zložitá a dokáže ich zaujať. Deti sa s pesničkou najprv zoznámia. Učiteľka ju zaspieva, môže ju niekoľkokrát zopakovať. Text piesne je dobré učiť zároveň s melódiou, rýchlejšie sa zapamätá. Ak sú slová ľahké a zrozumiteľné, deti sa začnú pridávať samy. Nasleduje rozbor obsahu, z ktorého bude vychádzať dramatizácia.

Počas diskusie nad textom prichádzajú deti na veľa zaujímavých odpovedí a nápadov, ktoré sa môžu stať inšpiráciou k ďalšej činnosti s dramatickými prvkami.

Text piesne rozoberieme tak, aby ho deti pochopili. Zameriavame sa na to, čo sa v nej odohralo, prečo sa to stalo, čo nám chcel autor povedať, aké z toho plynie ponaučenie. Deti sa oboznámili s melódiou a textom pesničky. Ak sme sa uistili, že porozumeli jej obsahu, môžeme s ním ďalej pracovať. Práca s textom je rôznorodá. pedagóg kladie rôzne otázky a nastoľuje situácie, ktoré sa deti pokúšajú vyriešiť.

Rozohrávajú sa krátke scénické útvary alebo stvárnajú hlavné postavy pomocou živých sôch. Deti tak môžu určiť charakteristiku postáv pomocou mimiky a ďalších neverbálnych prejavov. Zoskupením viacerých sôch vzniká živý obraz. Situácia tak znázorňuje postavy, ktoré stoja pred rozhodnutím. Ostatné deti vymýšľajú, ako sa asi zachovajú, a podľa ich rozhodnutia sa živý obraz premení. Učiteľka nabáda deti k bežným činnostiam, ktoré súvisia s témou piesne. Obsah pesničky sa môže rozprávať

ako príbeh a dokresľovať hrou na nástroje (vznikne melodráma). Improvizáciou na nástroj, rovnako tak aj hrou na telo, môžu deti vyjadriť jednotlivé situácie, charaktery, témy príbehu alebo rozprávať obsah pesničky či svoj vlastný podobný životný príbeh bez slov. Ďalšou možnosťou je sprevádzať spev piesne rozprávacou pantomímou.

Ak budeme uvažovať o dramatickej výchove v jej pôvodnom poňatí, zameriame sa na využitie hudobnej výchovy pri scénkach a divadelných predstaveniach.

Hudba sa využíva predovšetkým k podfarbeniu scény, v ktorej chceme zdôrazniť dramatickosť situácie nejakého rozhodnutia, zlé správy, veselé nálady atď. K týmto účelom poslúži široký výber skladieb z oblasti hudby klasickej i ľudovej. Pre podfarbenie sa dá použiť mnoho ďalších zvukov, ktoré predstavujú prírodné úkazy, zvieracie hlasy, pohyby vecí a postáv. Zvuky sa môžu stvárniť rôznymi vecami (dverami, plastovou fľašou, kuchynskými náčiniami, papierom, plechom, igelitovými vreckami, kamienkami, konármi ...), hudobnými nástrojmi (z Orffovho inštrumentária alebo vlastnoručne vyrobenými) alebo hrou na telo. Búrka sa znázorní pomocou zvukov ohýbaného plechu, dážd' šušťaním igelitového vrečka, zvuk konských kopýt klopaním jazyka o horné poschodie, ťukanie na dvere pomocou drevených drievok apod. Deti v dramatizácii stvárnajú postavy, ktoré hovoria, môžu si písať, pospevovať, spievať pesničku alebo vydávať zvuky údivu, prekvapenia, ľaknutia a strachu.

Rozprávanie a čítanie príbehov, rozprávok a najrôznejších životných príhod patrí medzi literárno-výchovné pôsobenie v materskej škole. Najviac na deti zapôsobí, ak sa príbeh rozpráva naspamäť. Pedagógovia nemusia sledovať text, môžu sa voľne pohybovať po triede, bez toho aby sa stratili v texte. Pri rozprávaní deti oceňujú zmeny hlasu, dramatické pauzy a jednotlivé zastavenia a zapojenie do deja formou otázok. Príbeh môže byť podfarbený hudbou, Orffovými nástrojmi, hrou na telo.

Medzi hrou na telopatrí aj lúskanie, tleskanie, plieskanie a podupovanie. Pred rozprávaním príbehu sa s deťmi dohodneme, na aké slová budú rytmicky regovať, vyjadrovať emócie a nálady príbehu. Ak bude napríklad hlavnému hrdinovi hroziť nebezpečenstvo, deti začnú podupávať, aby na nebezpečenstvo upozornili.

2.4 Požiadavky na učiteľa hudobno-dramatickej výchovy

Všetci iste musíme súhlasiť, že učiteľka by mala mať pozitívny vzťah a profesionálny prístup k deťom (pedagogický takt a veľmi dobrý postreh).

Najzákladnejším predpokladom pre úspešnú prácu v hudobno-dramatických činnostiach v materskej škole je tvorivosť. Učiteľka by mala vedieť v pravú chvíľu zareagovať na danú situáciu, motivovať a rozvíjať ich tvorivú činnosť. Mala by vedieť ako u detí rozvíjať predstavivosť, fantáziu, hravosť, cit pre rytmus a hudbu. Učiteľka iste musí vedieť komunikovať, jej komunikačné zručnosti by mali byť na najvyššej úrovni, vedieť sa zrozumiteľne vyjadrovať a správne artikulovať. Každý pedagóg by mal vedieť, ako načúvať a empaticky vnímať pocity detí (vedieť sa vcítiť do pocitu detí). Učiteľka v materskej škole necháva za seba hovoriť svoju vynaliezavosť pri hľadaní nového podnetu pre hudobne dramatickú výchovu.

Hudobná výchova vychádza v predškolskom vzdelávaní predovšetkým z činností speváckych a inštrumentálnych. V praxi to znamená, že by mal pedagóg vedieť čisto spievať, intonovať a hrať na hudobný nástroj. Najvhodnejším sprievodným hudobným nástrojom pri speve je piano alebo gitara, pri ktorých môže sama učiteľka spievať a tým rozvíjať spevácke zručnosti detí. Využiť možno aj zobcovú flautu alebo husle. Tento typ sprievodu však vyžaduje hudobne zdatnejšie deti, ktoré udržia spievanú melódiu a správnu intonáciu. Pri sprevádzaní hudobnými nástrojmi je vhodné zahrať predohru,

prípadne medzihru a dohru. Medzi ďalšie nástroje sa radí Orffove elementárne hudobné nástroje, ktoré sa snád' stávajú samozrejým vybavením každej triedy v materskej škole.

Učiteľka by mala vedieť, ako sa správne drží a ako sa na ne hrá. Mala by vedieť improvizovať, ovládať rytmizáciu, melodizáciu a deklamáciu rôznych riekaniek a veršov. Pedagóg sa stáva veľkým vzorom. Deti sa od neho učia napodobňovaním. Preto by mal ísť príkladom v dodržiavaní hlasovej hygieny, správneho držania tela, správneho dýchania a výslovnosti. Na učiteľa materských škôl sa kladú požiadavky, ktoré sú dané už vzdelávaním na strednej, vyššej odbornej alebo vysokej škole. V záujmových krúžkoch si možno lektor vystačí s tým, že bude mať pred deťmi náskok niekoľko lekcií, v profesii učiteľky materskej školy to však nie je možné. Pedagóg nevychádza len zo svojho vzdelávacieho plánu, ale tiež z potrieb a záujmu detí. Znalosti v odbornej a metodologickej literatúre, znalosť hudobného materiálu pre predškolský vek, didaktických metód aj primerané zručnosti hry na hudobné nástroje (klavír, husle, zobcová flauta, detské nástroje) sú základnými požiadavkami na každú učiteľku. K výučbe hudobnej výchovy učiteľ potrebuje hudobné vzdelanie, ale tiež určité hudobné vlohy a nadanie.

Ak predpoklady k rozvoju hudobných schopností a zručností u pedagóga v materskej škole chýbajú, môže sa hudobným činnostiam vyhýbať. Preto je vhodné, aby ho doplnil druhý pedagóg, ktorý spolupracuje na vedení triedy.

Na vzdelávanie učiteľov materských škôl v odbore dramatickej výchovy sa nekladie taký dôraz ako tomu je pri výchove hudobnej. Existujú ale rôzne kurzy, ktoré toto vzdelávanie podporujú. Vo vzdelaní pedagógov dramatickej výchovy "má dôležité miesto didaktika. Patrí sem aj oboznámenie so širokým rozsahom hier a cvičení, s námetmi a látkami pre dramatickú výchovu, spájaním sa a prelínaním rôznych umeleckých druhov, ale aj vyučovacie metódy (napr. metóda projektová, skupinové vyučovanie a pod.), ktoré sa môžu v dramatickej výchove dobre uplatniť. Učiteľ v materskej škole síce nie je pedagógom dramatickej výchovy, ale musí mať povedomie o dramatických metódach, technikách, hrách a cvičeniach, aby mohol princípy dramatickej výchovy uplatňovať. Spočiatku by si mal vyberať základné metódy a techniky tvorivej dramatiky, z ktorých získa skúsenosti a ďalej ich obohacuje.

Najdôležitejším kritériom uplatnenia metód tvorivej dramatiky v praxi materskej školy je samotný učiteľ. Prvou nevyhnutnosťou je skutočne, silný záujem o deti, bez ohľadu na ich schopnosti, mieru talentu či nadanie. Druhou podmienkou sú odborné vedomosti a vedomosti a zároveň dostatok praktických skúseností. Ďalšou dôležitou podmienkou je miera citlivosti a empatie vo vzťahu k deťom, ktorá umožní zvoliť taký prístup k veci, ktorý je pre každé dieťa najvhodnejší. Ak chce učiteľ prevziať prístup dramatickej výchovy, mal by byť tiež tvorivý, vnútorne uvoľnený, trpezlivý, mal by rešpektovať osobnosť dieťaťa a učenie hrou, vytvárať priaznivú klímu v triede. Dramatická výchova je predsa tvorivý spôsob získavania skúseností, vedomostí, zručností, formovanie postojov na základe vlastného zážitku a vlastnej aktívnej činnosti. Sám učiteľ by mal byť aj trochu hercom a vedieť pracovať so svojím hlasom, zvládať techniku reči. Rozprávačská zručnosť učiteľa, zmeny polohy hlasu a hranie sa s ním dokáže deti zaujať, vtiahnuť do deja, motivovať k činnosti a inšpirovať pri dramatických hrách.

3 HUDOBNO-DRAMATICKÉ ČINNOSTI V MATERSKEJ ŠKOLE

Hudobno-dramatické činnosti sú v predprimárnom vzdelávaní veľkým prínosom. Svojou všestrannosťou pomáhajú v systematickom rozvíjaní hudobnej výchovy, podchytení záujmu detí o hudbu, vytvárajú schopnosti potrebné na vnímanie, prežívanie a chápanie umenia a pri činnostiach získavajú určité predpoklady pre vlastnú hudobnú činnosť. Podporujú obohacovanie detského poznania, kultivujú citové, estetické a morálne kvality detí.

Deti sa rôznorodými aktivitami učia vnímať hudbu, jej rozmanitosť a zároveň podporujú svoju vlastnú aktivitu, tvorivosť, predstavivosť a estetické cítenie, osvojujú si základy hudobnej výchovy.

3.1 Hudobno-dramatický projekt: Tajomstvo zámockých komnát

Zameranie projektu: Projekt je zameraný na atraktívne spojenie hudby, spevu, pohybu, obrazu, priestoru a ďalších prvkov, ktoré sú samy o sebe pre deti zaujímavé. Hudobno-dramatický projekt „Tajomstvo zámockých komnát“ predstavuje výborný prvok pri pestovaní kladného vzťahu dieťaťa k umeniu, k hudbe, ale je aj vhodným nástrojom osobnostného a sociálneho rozvoja dieťaťa.

Obsah projektu

Čiastkové ciele a úlohy sa realizujú prostredníctvom projektu „Tajomstvo zámockých izieb“, ktorého obsah je zameraný rozvoj hudobno-dramatickej výchovy v materskej škole. Praktická časť má názov „Tajomstvo zámockých izieb“. Projekt sa skladá z niekoľkých častí. Každá časť predstavuje jednu zámockú izbu, ktorú deti odkrývajú a spoznávajú. Časti nie sú časovo obmedzené a priamo na seba nenadväzujú, preto sa môžu využiť aj jednotlivo v kratších časových intervaloch, kedykoľvek počas školského roka. Dá sa teda pracovať s pripravenou témou ako celkom, alebo si z nej vybrať len to, čo sa práve hodí pre určitú časť školského vzdelávacieho programu.

Všeobecné ciele

Optimálne využiť všetky prednosti hudby a hudobno-dramatických činností. Vhodnými formami podnecovať rozvoj hudobno-estetického tvorivosti a emocionality. Využiť hudobnú improvizáciu v procese edukácie v materskej škole.

Priblížiť deťom svet zvukov a hudby na princípoch detskej hry dramatického umenia a zážitkového učenia.

Tabuľka 1 Špecifické ciele z hľadiska obsahových oblastí vzdelávania

Obsahové a výkonové štandardy v tematickom okruhu ĽUDIA

Preceptuálno-motorická oblasť	
Obsahový štandard	Výkonový štandard
Pravidlá a spolupráca v hudobno-pohybových hrách. Súlad pohybu, hudby a textu hry. .	<ul style="list-style-type: none"> - dodržať pravidlá hudobno-pohybových hier, - uplatňovať spoluprácu v skupinovej hudobno-pohybovej alebo hudobno-dramatickej hre, - zladať pohybovú a hudobnú stránku v hudobno-pohybovej hre, - stvárniť hudobno-dramaticky textovú časť hry
Obsahové a výkonové štandardy v tematickom okruhu KULTÚRA	
Perceptuálno-motorická oblasť	
Rytmizácia hrou na telo pri postojoch, chôdzi, behu. Reakcie na zmenu tempa hudby. Pohybové stvárnienie charakteru hudby. Tanec a pohybová improvizácia.	<ul style="list-style-type: none"> - rytmizovať samostatne hrou na telo 2/4, 3/4 takt pri rôznych postojoch, chôdzi, behu, - pohotovo reagovať na zmenu tempa hudobného sprievodu, - vyjadriť náladu piesne a hudby prirodzeným kultivovaným pohybom, - uplatňovať tanečné prvky (cvalové poskoky, poskočný krok, otočky, úklony), - uplatňovať získané schopnosti v pohybovej improvizácii podľa hudby
Sociálno-emocionálna oblasť	
Rytmizácia riekaniek a piesní. Spev piesní. Vyjadrenie charakteru piesne na detských hudobných nástrojoch a dramatickými výrazovými prostriedkami. Hudobná tvorivosť. Počúvanie piesní a hudby. Umelecké stvárnienie pocitov z počúvania hudby.	<p>rytmizovať ľudové riekanky a detské ľudové a umelé piesne hrou na tele alebo prostredníctvom Orffovho inštrumentára,</p> <ul style="list-style-type: none"> - spievať v rozsahu kvinty (d1 – a1) – sexty (relatívne intonačne čisto), v prípade hudobného nadania aj v rozsahu oktávy (d1 – d2) s radosťou a primerane charakteru detskej ľudovej a umelej piesni s rôznou tematikou, - vyjadriť charakter piesne hrou na detských hudobných nástrojoch, - stvárniť detské piesne dramatickými výrazovými prostriedkami, - počúvať detské hudobné skladby s citovým zaangažovaním, - stvárniť pocity z počúvania hudby aj inými umeleckými výrazovými prostriedkami

	(výtvarnými, dramatickými atď.), – použiť v hrách riekanky, vyčítanky s rôznou tematikou
Veková skupina	5-6 rokov
Skupina	Heterogénna
Časové trvanie	Neobmedzené
Názov projektu	Tajomstvo zámočkových komnát
Cieľ projektu	<ul style="list-style-type: none"> – spresňovanie a kultivácia zmyslového vnímania – rozvíjanie pohybových a dramatických zručností – rozvoj komunikatívnych schopností, verbálnych aj neverbálnych – vytvorenie základu estetického vzťahu k svetu, k životu, ku kultúre a umeniu
Očakávané prínosy	<ul style="list-style-type: none"> – zvládnuť základné pohybové zručnosti, koordinovať lokomóciu a ďalšie pohyby – podľa vzoru, ovládať dychové svalstvo a zladať pohyb so spevom, – sluchovo rozlišovať zvuky a tóny, vedieť zaobchádzať s jednoduchými hudobnými nástrojmi – porozumieť bežným citovým prejavom citových zážitkov a nálad druhých, – vnímať umelecké a kultúrne podnety, pozorne počúvať a sledovať so záujmom hudobné, či dramatické predstavenie (povedať, čo bolo zaujímavé), – vyjadrovať sa prostredníctvom hudobných a hudobno pohybových aktivít, zvládať základné hudobné zručnosti, vokálne aj inštrumentálne – zaspievať pieseň, zaobchádzať s jednoduchými hudobnými nástrojmi, sledovať a rozlišovať rytmus

Prameň : vlastný návrh

Operacionalizácia cieľov

Projekt podporuje osobnostné, interpersonálne, psychomotorické, kognitívne a komunikačno-emocionálne kompetencie, smeruje k napĺňaniu obsahových aj výkonových štandardov vo všetkých tematických okruhoch v súlade so štátnym vzdelávacím programom ISCED 0. Projekt zameraný na hudobnú výchovu a je prepojený s rozvojom, tvorivej dramatiky, jazykovej gramotnosti, výtvarnej gramotnosti, telesnej gramotnosti, prírodovednej gramotnosti, pričom sa komplexne rozvíja osobnosť dieťaťa a medziludské vzťahy v skupine. V tvorivej projektovej činnosti integrujeme všetky

umelecko-výchovné činnosti do esteticko-výchovných oblastí: hudobno-pohybová výchova, literárna výchova, dramatická výchova, výtvarná výchova. Projekt je určený pre najstaršiu vekovú skupinu, 5- až 6-ročné deti. Je určený pre interiér triedy v materskej škole, herňu.

Distribúcia času

Realizácia hudobno-dramatického projektu je rozdelená na štyri projektové jednotky, tie deti sprevádzajú zámockými komnatami, ktoré v sebe ukrývajú tajomstvá. Projektové jednotky obsahujú edukačné aktivity zamerané na rozvoj vokálno-intonačných činností, hudobno-pohybových činností, percepčných činností a inštrumentálnych činností. Všetky činnosti sa prelínajú s prvkami tvorivej dramatiky.

Tajomstvo zámockých komnát

Zámok

Rozprávanie učiteľky: S deťmi sa rozprávame o zámku. Zameriame sa na opis a vybavenie zámockej izby. Zoznamuje ich s tým, ako to v nich bolo voľakedy, k čomu slúžili a kto tam býval. Ak máme možnosť, pôjdeme s deťmi na zámockú prehliadku. Spoločne si vybudujeme aj zámok s niekoľkými izbami, ktoré budeme postupne odomykať a odkrývať. Najprv si vytvoríme múry, strechu a veže zámku. Postupne budeme pridávať ďalšie miestnosti.

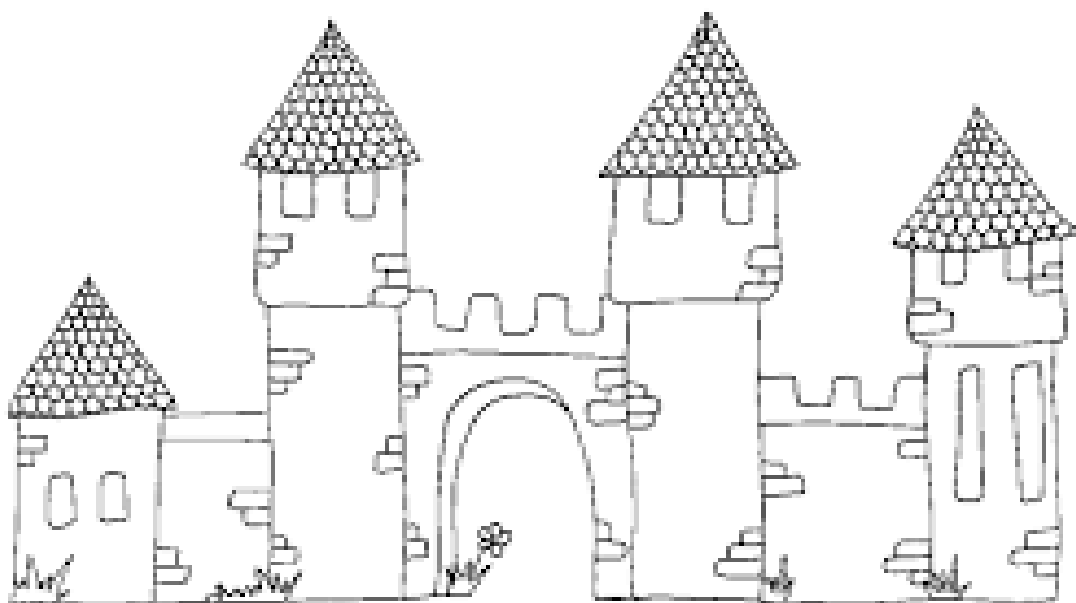
Metodické odporúčanie:

Môžeme použiť aj kartónové predlohy zámkov, ktoré dostať v papiernictvách, alebo zámok zhotoviť vlastnoručne.

Pomôcky: tvrdé papiere, temperové farby, štetce a hubky, nožnice, lepidlo alebo izolepa, veľký papier na podlepenie

Postup: Deti spoločne alebo individuálne vytvoria konštrukciu zámku (strechu, múr, veža, vlajku, dvere). Tieto časti sa potom prilepia na veľký papier, ktorý vystavíme v triede alebo v šatni.

Pokračovanie: Po navštívení konkrétnej izby môže skupinka detí na zadaný formát papiera nakresliť izbu, ktorú sme navštívili, a prilepiť ho do zhotovenej konštrukcie zámku

Obrázok 1 Zámok

Prameň: internet

Úvodná motivácia:

A teraz nastal čas, pozrieť sa do zámku a do jeho izieb. Ale ako sa do takýchto izieb môžeme pozrieť, keď nemáme čo potrebujeme k tomu, aby sme mohli odomknúť dvere a pozrieť sa do miestnosti? Učiteľka zahrá a zaspieva pieseň *Leze, leze po železe*.

Leze, leze po železe

C C G C

Le - ze, le - ze po že - le - ze, ne - dá po - koj, až tam vle - ze.

Čo je to? Klúč

Rozprávanie učiteľky:

„Na zámkoch a hradoch je kastelán, ktorý sa o celý zámok alebo hrad stará. Nosí pri sebe veľký zväzok kľúčov, ktoré má od všetkých dverí. Na našom zámku nás bude sprevádzať mladý pán kastelán Miško“.

Edukačná aktivita : **Nájdí správny kľúč**

Učiteľka vyzve deti , aby na pracovných listoch priradili správne kľúče kastelána Miška k správnym zámkom na komnatách a tak otvorili ďalšie tajomstvá zámku.

Opis edukačnej aktivity: Každé dieťa dostane kartu , ktorú si umiestni pred svojdomček. Zo stola , na ktorom sú náhodne rozmiestnené kľúče, musia nájsť ten správny do svojich zámkov na karte.

Obrázok 2

Prameň : Pospíšilová , 2015

Časť 1 : Komnata priateľstva

Tematický celok je vhodný na začiatok školského roka, kedy sa deti ešte len spoznávajú, učia sa mená a zisťujú, aké sú ostatné deti. Dôležitá je spolupráca a kolektívne hry.

Rozprávanie učiteľky: Okrem turistov navštevujú zámok i kamaráti, rodičia a príbuzní nášho pána kastelána Miška. Niekedy sa tiež stane, že jeden z turistov si s pánom kastelánom Miškom padne do oka a vznikne z toho veľké priateľstvo. Všetci potom chodia často na zámok na návštevu a občas tu aj prespia. Pán kastelán pre túto príležitosť vyhradil izbu pre hostí. Je to veľká miestnosť s krásnym kobercom na podlahe, s mnohými obrazmi a fotkami na stenách a predovšetkým s veľkou posteľou pre každého host'a. Ale predstavte si, že ho pán kastelán radšej nazýva izbou priateľstva než izbou pre hostí. Prečo myslíte, že práve izbou priateľstva? Mohla by sa naša trieda tiež volať triedou priateľstva?

Edukačná aktivita: **Zoznámte sa prosím**

Pomôcky: zvonček

Opis edukačnej aktivity:

Deti sedia v kruhu, majú zatvorené oči. Jedno dieťa má v ruke zvonček, spieva pieseň a chodí okolo kruhu detí. Na konci piesne sa zastaví a vybranému dieťaťu za zvoní za chrptom, povie svoje meno, vymenia si miesta a hra ďalej pokračuje, postupne sa vystriedajú všetky deti.

Pieseň:

Mám ja zvonček mám,
komu zacinkám?
Nikomu inému,
len tomu milému,
koho rada /rád ja/ mám,
tomu zacinkám.

(deti spievajú na melódiu – „ Mám ručníček mám..“)

Mám ručníček, mám

Krokom slovenská ľudová

Mám ruč - ní - ček, mám, ko - mu - že ho dám? Ni - ko - mu
i - né - mu, len to - mu mi - lé - mu, čo ho ra - da mám.

Nakoniec všetky deti spolu vytvoria kruh, chytia sa za ruky a zaspievajú si spoločne pieseň o zvončeku. Točia sa a usmievajú na seba.

Edukačná aktivita : **Odháňanie nepohody a smútku**

Opis edukačnej aktivity:

„Môže sa stať, že príde chvíľa, kedy sa s kamarátom prestaneme na seba usmievať, začneme sa mračiť a hádať sa.“

Báseň sa hodí pre chvíle nepokoja a nepohody. Pracujeme s odlišnou intonáciou, silou hlasu a meníme dynamiku.

Láry, fáry, hmlý a čary p čarujeme s rukami

Čierne mraky, kvapy, kvap

pohybom prstov naznačujeme dážď

Láry, fáry nech sa darí f čarujeme s rukami

Heš, heš zlé čary mf otočka

Ušli hromy, ušli blesky f beh na mieste

Zostal len potlesky mf tlieskame

Teraz, keď sa už znovu usmievame, môžeme sa spolu zahrať.

Edukačná aktivita: **Pohyb s riekankou**

Opis edukačnej aktivity:

Kastelán Miško, rozprával iným, smiešnym jazykom. My sa ho teraz naučíme, a pritom sa aj zahráme.

A ram zam zam, a ram zam zam,
Guli, guli, guli, guli
ram zam zam.
Ararak ju, ararak ju
A ram zam zam.

Pohyb:

/:A ram zam zam :/ guli, guli, guli, guli ram zam zam.
1 2 2 4 4 4 4 1 2 2

/: Ararak ju :/ guli, guli, guli, guli ram zam zam.
5 6 4 4 4 4 1 2 2

Deti stoja v kruhu a pohybujú sa v rytme slabík, slov.

- 1 klopkáme prstami oboch rúk na ramená suseda vpravo
- 2 klopkáme si prstami oboch rúk na hrud'
- 3 klopkáme prstami oboch rúk na ramená suseda vľavo

- 4 robíme oboma rukami pohyb ako keby mačka škriabala dvere
- 5 zdvihneme obe dlane hore a pozeráme sa na ne
- 6 plieskame rukami o stehná

Časť 2 Komnata muzikantov

V tejto časti sa s deťmi presunieme do komnaty, kde všade vládne hudba. Všade znie a my sa ako v rozprávke, šibnutím čarovného prútika zmeníme na malých muzikantov.

Rozprávanie učiteľky **Čo je to vlastne hudba?**

Je to jazyk, ktorým môžeme povedať všetko aj bez slov. Ľudia hovoria rôznymi jazykmi a nerozumejú inej reči. Hudbu poznajú ľudia na celom svete a môžu si v nej porozumieť.

Učiteľka rozpráva: „Je ráno, zvoní budík, priamo rinčí! Ja viem, tento zvuk nemáme moc radi. Musíme vstávať. Z kúpeľne je počuť špliechanie vody a bzučanie holiaceho strojčeka alebo hučanie fénu. Z kuchyne sa ozýva cinkot riadu a rádio, ktoré hlási presný čas. Otecko s mamičkou nechcú prísť neskoro do práce. S ďalším počúvaním je koniec, vo dverách stojí mamička a hovorí, že máme vstávať. Je ráno a už nás víta celá škála zvukov. Na ceste do školy nás sprevádzajú zvuky - vrčanie áut, cinkanie električiek, hlasy ľudí, pokrikovanie detí, spev vtákov.

Všetci sa od narodenia pohybujeme vo svete zvukov. Patrí k nášmu životu ako voda a vzduch. Zvuky môžu mať rôznu silu. Sila zvuku sa môže meniť. Keď máme dobrú náladu, správame sa hlučne, smeje sa, spievame si. Ale keď niečo vykonáme alebo sme smutní, tak sme potichu ako myšky. Otecko s mamičkou k nám hovoria potichu, keď sme dobrí, ale keď niečo vykonáme, tak hovoria oveľa hlasnejšie než zvyčajne, dokonca kričia. Spievať sa dá tiež ticho alebo nahlas, dokonca aj kamarát hovorí tichšie, keď prehovorí vedľa v miestnosti, ako keď je priamo pri nás.

Edukačné aktivity:

- spievame ľubovoľnú pieseň nahlas a potom potichu
- vyskúšame aj spev skupinky detí za zatvorenými dverami
- predvedieme, ako reagujeme pri dobrej nálade a pri smútku

Básne o zvukoch

signál sanitky:

Húkaním si cestu razí,
pomáha pri nešťastí.

ťukanie na dvere:

Keď sa ozve nečakane,
povieme vždy slušne – „d’alej“.

píšťalka rozhodcu:

Takto predsa píska stále
pán rozhodca pri futbale.

vlaková píšťala:

Skôr, než do tunela pozrie,
nebojácne párkrát hvizdne.

zvoní telefón:

Počuješ? Telefón sa hlási -
ktože nám to volá asi?

Rozprávanie učiteľky : **Existuje ticho?**

Ticho označuje neprítomnosť akéhokoľvek zvuku. V živej prírode však úplné a dokonalé ticho neexistuje. Aj keď ležíme v izbe, začujeme zvuky : bzukot komára, muchy ... Keď sa unavia aj oni, vnímame akési podivné šumenie, ani nevieme, odkiaľ sa ozýva, a stále znie v ušiach. To hučí prúd krvi v našom tele a hlási, že žijeme. Môžeme počuť aj tlkot svojho srdca.

Edukačné činnosti:

Deti si ľahnú v herni na koberec, zavrú oči a počúvajú zvuky, ktoré sa ozývajú v škôlke aj za oknom budovy. Po chvíľke sa posadia a oznamujú si zážitky. Rovnaké cvičenia (bez ležania) môžeme skúsiť pri pobyte vonku. Deti počúvajú zvukom svojho tela, môžu si vypočuť srdce svojho kamaráta.

Edukačná aktivita : **Hra - uši miesto očí**

Pomôcky: paraván (záves), pohárik, lyžička, drevené kocky, voda k prelievaniu, zvonček, papier. Učiteľka za paravánom (závesom) pomocou uvedených predmetov vytvára zvuky a deti majú za úlohu sluchom spoznať, ktorý predmet použila.

Rozprávanie učiteľky : **Čo sú tóny?**

Hudobným zvukom hovoríme tóny. Sú vysoké a nízke. Záleží na tom, na aký predmet ťukneme, z čoho je vyrobený a ako je veľký. Dôležité je aj to, či je dutý alebo plný.

Edukačné činnosti:

Zazvoníme na veľký a malý zvonček, môžeme ťukať na predmety okolo nás (skriňa, stôl, stoličky, okno, záves, kockami o seba a pod.), zistíme, ktoré predmety pekne znejú, a môžeme ich neskôr využiť ako nástroj pri sprievode piesne. Do rovnakých pohárov pripravíme rôzne množstvo vody a deti cinkajú na ne lyžičkou, môžeme si ich "naladiť" a zahrať na nich melódiu.

Edukačná aktivita : **Kto udrie do bubienka.**

Pomôcky : bubienok

Opis edukačnej aktivity:

Učiteľka drží bubienok vo výške doskoku detí vo vzdialenosti asi piatich metrov od nich. Deti stoja v rade naproti učiteľke. Prvé dieťa má paličku, uteká k učiteľke a snaží sa buchnúť do bubienka. Potom sa vráti, odovzdá paličku ďalšiemu v rade a postaví sa na koniec. Hra sa opakuje, kým sa vystriedajú všetky deti. U starších detí sa môžu urobiť preteky dvoch družstiev.

Rozprávanie učiteľky : **Zvuky majú farbu**

Je prirodzené, že svet okolo seba vidíme farebne. Obloha je pri peknom počasí modrá, sneh v zime iskrivo biely. Je to tá najmodrejšia modrá a najbelšia biela farba. Ale aj zvuky môžeme vidieť farebne. Otecko má hlas hlboký. Niekedy hovoríme temný. Mamičkin hlas je vyšší - jasný. Keď spolu dvaja ľudia hovoria alebo spievajú, rozoznáme ich práve podľa farby hlasu. A práve tak rozlišujeme aj hudobné nástroje.

Edukačné činnosti:

Edukačná aktivita: **Prirad' zvukom skutočné farby**

Pomôcky: klavír, husle, flauta, gitara, prútky, bubienok, tamburína, triangel, činely, roľničky

Opis edukačnej činnosti:

Učiteľka povie zviera, deti napodobnia jeho zvuk a priradia mu farbu podľa fantázie. Napríklad : Akú farbu má hlas medveďa? Akú hlas vtáčika? Akú hlas mačky?

Na hudobné nástroje, napríklad klavír, husle, flauta, gitara; zahrá deťom rovnakú pesničku na každý nástroj zvlášť. Porovnávame sa, na aký nástroj znela daná pieseň najlepšie, pokúsime sa uvedomiť si, že každý nástroj znie inak.

Na rytmických nástrojoch, napr. paličky, bubienok, tamburína, triangel, činely, roľničky; zahráme rytmus rovnakej piesne. Porovnáme, ako nástroje znejú, ku ktorým piesňam chceme priradiť nástroje ako doprovod (tamburína - veselé piesne do pochodu, triangel - pomalé piesne o zime a pod.)

Edukačná aktivita : **Na kukučku**

Opis edukačnej aktivity:

Deti sedia v kruhu skrížmo, hlavu majú pri kolenách, ruky pred tvárou. Jedno dieťa ide za dvere. Učiteľka pohladením určí dieťa, ktoré bude kukáť. Zavoláme kamaráta, ktorý bol za dverami. Ten pri príchode povie: "kukučka, zakukaj." Určené dieťa odpovie: "Ku-ku." Kamarát má za úlohu podľa hlasu spoznať dieťa, ktoré kuká. Môžu byť tri pokusy.

Edukačná aktivita : **Namaľuj pocity z hudby**

Pomôcky: rôzne farby v tubách (môžu byť prstové), plastové tácky, veľký formát papiera (A1), pre každé dieťa šatku, CD relaxačnej hudby.

Opis edukačnej aktivity:

Odporúčam, aby si deti obliekli odev, ktorú môžu zašpiniť. Potrebujeme prázdny priestor, stoly a stoličky preto odsunieme na okraj miestnosti.

Deti si na plastové tácky vytlačia farby podľa uváženia (odporúčam 3 odtiene), vezmú si papier a nájdú si miesto na zemi v triede. Učiteľka im zaviaže oči a pustí CD s relaxačnou hudbou. Deti naberajú farbu z tácek prstami a rukami ju nanášajú na papier. Majú povolené sa občas na svoje dielo pozrieť.

Rozprávanie učiteľky : **Čo je to rytmus?**

Videli ste niekedy pochodovať vojakov? Veliteľ zavolá: "Pochodom, chod! Ľavá - dva, ľavá - dva!" V tú chvíľu zaduní na dlažbe stovky vojenských topánok, zoradení vojaci sa naraz dajú do pochodu. Všetci pochodujú rovnako, dodržiavajú jednotný rytmus.

Všetko, čo sa okolo nás deje, má svoj poriadok, hovoríme mu rytmus. Každé ráno sa prebúdžeme, umývame sa, raňajkujeme, ideme do škôlky, tam sa hráme, ideme von, obedujeme, odpočívame, príde pre nás mamička, doma sa chvíľu pohráme, navečeriame sa, pozrieme sa na rozprávku a ideme spať.

Tiež v prírode sa pravidelne strieda jar, leto, jeseň a zima. A tak sa všetko neustále opakuje v pravidelnom rytme. Keď si priložíme ruku na ľavú stranu hrudníka, pocítíme rytmický tlkot nášho srdca.

Edukačné činnosti:

Edukačná aktivita - **Na hodiny**

Opis edukačnej aktivity:

Deti stoja v kruhu a striedavo hovoria: "Tik - tak, tik - tak ..." Jeden kamarát povie: "Tik." A druhý vedľa neho: "Tak." Neustále opakujeme, až to dôjde k dieťaťu, ktoré začalo. Obmeny - Hra na telo (napr. : Jeden tleskne, druhý pleskne ... Jeden tleskne, druhý dupne ...). Snažíme sa udržať pravidelný rytmus.

Edukačná aktivita - **Na tamtamy**

Opis edukačnej aktivity:

V pralese nemajú telefón, preto sa dorozumievajú pomocou bubna - tamtamy. Každý zo dohodnutých znakov sa skladá z dlhých a krátkych úderov. Ich zvuk je počuť ďaleko. Úlohy: Zabubnujte na poplach. Zabubnujte, keď nič nehrozí. Ako by si zvolával kamarátov k hre?

Učiteľka má dve kartičky, na jednej je nakreslená bodka, na druhej čiarka. S deťmi sa dohovoria, že keď ukáže čiarku, tak tlesknú dlho, keď bodku, tak krátko. Učiteľka kartičky strieda pravidelne, potom nepravidelne. Vytlieskavaním mien, slov, na dlhú slabiku Tleskni dlho, na krátku krátko.

Zaspievame ľubovoľnú pieseň, ktorú sprevádzame hrou na telo.

Zaspievame pieseň, k sprievodu využijeme rytmické nástroje.

Rozprávanie učiteľky : **Čo je to melódia**

Hluk, ktorý spôsobí pád kamienka na chodník, to ešte nie je hudba. Vtáacie švitenie k nej má bližšie. A keď vedľa seba zoradíme niekoľko tónov podľa určitého poriadku a dáme im rytmus, zrodí sa melódia (učiteľka zahrá na klavíri ukážku). Tiež naša reč má

melódiu. Chvíľu hovoríme hlbokým hlasom, chvíľu vyšším. Keď sme nahnevaní, náš hlas skáče (ukazujeme prstom hore a dole). Keď hovoríme niečo pokojne, naša hlasová krivka sa takmer nepohne (ukazujeme prstom jemné vlnenie). Najjednoduchšie melódiu majú detské riekanky (hovoríme: "hojdať, hojdá ..., Kolo, kolo mlynské ..." a ukazujeme prstom podľa výšky tónov). Melódie môže ísť hore alebo tiež dole.

Edukačné činnosti:

Pri rozprávaní precvičujeme a ukazujeme prstom melódiu slová .

Edukačná aktivita: **Čmáranie podľa hudby**

Pomôcky: baliaci papier, farby, hudba

Opis edukačnej aktivity:

Na každý stôl rozprestrieme baliaci papier, ktorý stôl celý pokryje, doprostred postavíme krabičku s farebnými voskovými pastelkami. Deťom pustíme známu klasickú skladbu (napr. A Vivaldi - Štyri ročné obdobia). Deti môžu pri kreslení stáť a majú podľa hudby čmárať, môžu meniť farby pasteliek. Umelecké diela vystavíme alebo použijeme ako pozadie pre ďalšiu výtvarnú činnosť, napr. Koláž.

Rozprávanie učiteľky: **Hudobný skladateľ**

Zložitejšie hudobné melódie sú dielom hudobného skladateľa. To je človek, ktorý vymýšľa melódiu a dáva im podobu. Ale pozor! Skladať hudbu nie je ako skladať si dom z kociek! Znamená to, že hudobný skladateľ melódiu vytvára, vymýšľa. Možno by bolo lepšie hovoriť "hudobný vynálezca". Tón a rytmus sú najdôležitejšou súčasťou hudby, rovnako ako voda a soľ pri príprave polievky. Tiež skladateľ vymyslí, aké nástroje budú v jeho skladbe hrať, či bude skladba rýchla alebo pomalá. Každá kuchárka chce, aby jej polievka chutila. Aj skladateľ si želá, aby sa jeho dielo páčilo.

Už sme si povedali, že v hudbe existujú vysoké a hlboké tóny a sú rôzne dlhé. Nezapisuje ich do riadkov, ale do notovej osnovy. Je to taký rebríček, ktorý má päť riadkov- kam sa zakresľujú noty. Vyzerajú skoro ako lastovičky na jeseň pred svojou dlhou cestou do teplých krajov a usadzujú sa na drôtoch elektrického vedenia. Každá skladba má však zámok a odomknúť ju môže len kľúč.

Edukačné činnosti:

Ukážka nôt, podľa ktorých hráme pieseň

Edukačná aktivita : **Na mená**

Opis edukačnej aktivity:

Deti sedia v kruhu; učiteľka zaspieva jednoduchým modelom "sol - mi" otázku: Ako sa voláš? a ukáže na dieťa; dieťa odpovie rovnako melodicky, napr. : Volám sa Marienka ; hra sa opakuje, deti môžu vymýšľať melódiu podľa fantázie (sme hudobní skladatelia, vymýšľame melódiu).

Ste zvedaví, kam vás pozývame?

Počúvajte chvíľočku,
týmto kľúčikom odomkneme
každú peknú pesničku.

A viete, čo to čmára
na papier náš otec?
Jedna čiara, druhá čiara,

tretia, štvrtá, piata ...
A už je hotová
notová osnova.

Deťom pripravíme ukážky notovej osnovy na obrázkoch a môžeme si vyfarbiť husľový kľúč. Príloha1

Rozprávka: **Ako šla pesnička na výlet**

Bolo krásne nedeľné ráno. Jedna malá, celkom tichá pesnička si vyšla na výlet. Cestou ju dohonil vietor. Zvedavo ju okukoval, počúval a za chvíľu si s ňou ticho pohvizdoval. "Ty si pekná pesnička," oslovil ju okúzlene, "naozaj sa mi páčiš. Takúto veselú a milú pesničku som už dávno nepočul. Zaletím s tebou napríklad až na koniec sveta!"

Vietor vzal pesničku ľahučko na neviditeľné krídla a uháňal s ňou k ďalekému obzoru. Míňali vtáky v lese, usilovné včielky na rozkvitnutých lúkach, vážky nad rybníkom, bublajúce potôčiky a hučiace rieky, pozdravoval čiapky kopcov a vysoké klobúky hôr, pestré stavebnice dediniek a miest. Najviac sa im páčil pastelový oblúk dúhy, ktorý sa smelo rozkročil nad zeleným údolím.

"Drž sa," zašepkal vietor pesničke, "keď sa do dúhy párkrát zavrtáme, budeme sa trblietať a ty budeš možno aj farebne spievať ..."

Vietor neklamal. Všade tam, kam spolu doleteli, zostala po nich nádherne zvonivá a trblietavá ozvena. Večer, keď slnko odišlo na druhý koniec sveta, keď unavený vietor zaspával v tráve, mrňala si celá krajina tú malú a veselú pesničku. Pesničku, ktorá spokojne oddychovala vo všetkých detských postieľkach ...

Motivácia : prednes krátkych básní o nástrojoch, ktoré sú v piesni, ukážka obrázkov.

basa
Ktože ju to asi učí.
Že len stále brum, brum vrčí.

bubienok
Zle sa mu tu asi žije,
paličkou ho kde kto bije.

husle
Len to skúste, fidli, fidla.
V tejto kľetke slávik spieva.

Metodické odporúčania:

Dôležité je uvoľnenie detí pri speve. Niektoré deti sú pri speve strnulé, nemajú uvoľnené hovoridlá, dochádza ku krčovitému prejavu. Pred každým spevom sa osvedčili tieto cvičenia:

Uvoľnenie postoja - deti stoja a ukážeme si, ako visí bábka, než vyjde na javisko (predklon, ruky sa voľne pohybujú pri zemi, uvoľnená je aj hlava)

celkové uvoľnenie - príde pán bábkar a bábku oživí (poskakuj, uvoľňujeme ramená, paže, pretrepávame nohy)

Správna artikulácia, uvoľnenie hovoridiel – čudujeme sa (ruky priložíme na lícne kosti a pohybujeme dolnou čeľusťou smerom dole, niekoľkokrát zopakujeme).

Dýchanie do bruška - dáme ruky na bruško a pozorujeme ako sa (pri nádychu sa nadúva iba bruško), pozorujeme, ako sa nám bruško splasne pri výdychu.

Časť 3 Komnata vôní

Pán kastelán sa nemohol dočkať jari. Mal jar veľmi rád a tešil sa na nu. Keď čoskoro zaklopali slnečné lúče na okná zámku a vonku spievali vtáčiky, vybehol do druhého zámockého poschodia a hľadal kľúč od komnaty vôní. Konečne ho našiel a pomaly sa izba odomykala. Čo sa ale nestalo. Kľúč sa zrazu premenil voňavú kvetinu. Otvorili sa dvere a krásna vôňa sa rozprestierala po celom izbe. Mohla sa začať jar.

Hádanka

Aká to bol kvietok?

Snažíme sa uhádnuť, na aký kvet sa premenil kľúč. Aký mohla byť? Akú mala farbu? Ako sa mohol volať? Ktorý kvietok otvara jar? (snežienka) Nasleduje rozprávanie o tom, aké kvety poznáme, kde je všade môžeme vidieť, čo potrebujú k životu a pod.

Dychové cvičenie

Deti otvoria dlane do tvaru mištičky a skúša si privoňať k pomyselnej kvetine. Nadýchnu sa zhlboka nosom. Dávame pozor, aby nedvíhali ramená. dôležitý je hlboký nádych do bruška, ktoré sa pri nádychu vyklenie.

Rytmické cvičenie

Deťom ukazujeme farebné obrázky kvetov. Každý vytlieska farbu a názov kvetu. Ťažšou úlohou môžu byť čiernobiele obrázky, ktoré zároveň poslúži ako omalovánky.

Edukačná aktivita: **Na venček**

Opis edukačnej činnosti

Spomedzi detí vyberieme kvetinárku a kvietky. Kvetinárka má na hlave venček a stojí bokom. Neďaleko nej sa zoradia kvietky: margarétka, klinček, zvonček. Ostatné deti sa pochyťajú za ruky, točia sa a spievajú.

Notový záznam piesne: príloha 4.

Vijeme vence, vijeme

v poli dosť kvetov nájdeme,

z červených, bielych

venček si celý spletieme.

(Deti sa držia za ruky v kruhu a pritom spievajú)

Kvetinárka:

(Obzerá si margarétku, ktorá je mimo kruhu.)

Sukienka biela riasnatá,

v prostriedoku gombík zo zlata,

ako ťa volajú?

Margarétka:

Mňa zná v poli tráva všetká,

volajú ma margarétka.

Kvetinárka:

(otočí sa ku kruhu a opýta sa)

Hej dietky kvietky, potrebujeme margarétku?

Deti odpovedajú:
Potrebujeme, potrebujeme,
ponáhľaj sa k nám, zapliet' ťa chceme.

Margarétka vojde do kruhu a deti spievajú a točia sa:
Vijeme vence, vijeme...(Chytia sa za ruky a krúčia sa doprava, kým ostatné deti doľava.
Deti spolu s margarétkou opakujú pieseň)

Kvetinárka:
(príde ku klinčeku, ktorý je mimo kruhu)
Kvetinka malá, nevel'ká,
klobúčik šitý z plamienka,
ako ťa volajú?

Klinček:
Mňa zná každý kvet a kríček,
ja sa volám poľný klinček.

Kvetinárka:
(otočí sa ku kruhu a opýta sa)
Hej dietky kvietky, potrebujeme klinček?

Deti odpovedajú:
Potrebujeme, potrebujeme,
ponáhľaj sa k nám, zapliet' ťa chceme.

Klinček vojde do kruhu a deti spievajú a točia sa:
Vijeme vence, vijeme...(Chytia sa za ruky a krúčia sa doprava, kým ostatné deti doľava.
Deti spolu s margarétkou a klinčekom opakujú pieseň)

Kvetinárka:
(pýta sa zvončeka, ktorý je mimo kruhu)
Šaty ako modré nebo,
kde som sa len stretla s tebou?
Kto si?

Zvonček:
Zvoním z rána na deň nový,
ja som zvonček fialový.

Kvetinárka:
(otočí sa ku kruhu a opýta sa)
Hej dietky kvietky, potrebujeme zvonček?

Deti odpovedajú:
Potrebujeme, potrebujeme,
ponáhľaj sa k nám, zapliet' ťa chceme.

Zvonček vojde do kruhu a deti spievajú a točia sa:

Zvonček vbehne do kruhu ku klinčeku a margarétke. Kvetinárka chytí ostatné deti za ruky, krúčia sa.

Deti spievajú :

Kto bude nosiť venček náš,

koho, si koho vyberáš?

Pristane práve najkrajšej hlave,

venček náš.

Kvetinárka zloží z hlavy veniec a položí ho na hlavu tomu, koho si vybrala. Deti sa chytia za ruky a krúčia sa doľava, kvety, margarétka, klinček a zvonček sa krúčia doprava a spievajú.

Pozerajte devy, mládenci,

kto bude chodiť vo venci?

Vo venci chodiť,

nás bude vodiť pri tanci.

Potom sa iné dieťa postaví na miesto kvetinárky. Vyberú si ďalšie kvety, aby sa v hre vystriedali.

Hudobno-pohybová hra bola spracovaná na motívy Eleny Čepčekovej z vlastného metodického zásobníka.

Rady pre pedagógov z vedenia hudobno-dramatických činností :

Metodika postupu: edukačné aktivity majú byť pozitívne dávkované. Začínajte tými najjednoduchšími a postupne sa dostávajú k tým, ktoré si vyžadujú náročnejšiu podobu: t.j. rozohratie – uvoľnenie – sústredenie . Takmer všetky hry a improvizácie je možné robiť s akoukoľvek skupinou, len je potrebné meniť motiváciu podľa veku. Pre začiatočníkov používať len veľmi jednoduché cvičenia, ktoré sa dajú ďalej rozvíjať do väčšej šírky a hĺbky s rastúcimi skúsenosťami. Nie je dôležité čo s deťmi robíme, ale ako a akým spôsobom, aby naozaj išlo o umenie vlastným zážitkom. Veľmi dôležitá je motivácia – nesmie byť návodom na vykonanie, ale impulzom, ktorý naštartuje aktivitu dieťaťa a vyburcuje ho k hľadaniu vlastného riešenia.

Dôležitá je formulácia motivácie - nehráme sa akože sme, ale sme... nie sme akože niečím, ale sme niečím, v začiatočnej fáze sa deti veľmi ponáhľajú, najmä preto, lebo ešte nevedia cvičenie obohatiť novými prvkami, preto je dobré jednotlivé hry a improvizácie vždy znova a znova zaraďovať, rozvíjať a obohacovať, vedieme deti priamym pokynom. Ten sa týka však vždy iba toho, čo sa má urobiť, nikdy nie ako sa to má urobiť, dobre je uvedomiť si vzťah medzi presnosťou s akou cvičenie vykonávame a nápaditosťou a originalitou. Presné prvky prevedenia pohybu i gesta, o najviac zodpovedajúce skutočnosti, vedú skôr k intelektuálnemu rozvoju, kým nové tvorivé prvky rozvíjajú skôr citlivosť, intuíciu a obrazotvornosť. Dôležitým obsahovým prvkom je vytvorenie atmosféry. Dieťaťa sa nesmie zmocniť strach, že sa zosmiešni.

Nesmieme hodnotiť niečo ako dobré alebo zlé. Aj to, čo sa navonok javí ako nedokonalé, môže dieťaťu poskytnúť bohatý zážitok, nové poznanie a teda vyšší stupeň rozvoja osobnosti, počet opakovaní a čas trvania jednej hry nemožno všeobecne určiť. Vždy záleží na tom, do akej miery sú deti schopné hru ďalej rozvíjať a obohacovať.

Sústredenost': je prvou podmienkou akejkoľvek činnosti, preto je nevyhnutné snažiť sa rozvíjať u detí schopnosť sústrediť sa.

Predstavivosť: umožňuje bojovať s materiálnymi podmienkami.

Dôvera: nikdy nesmieme deti vystavovať nebezpečenstvu (morálnemu, psychickému), ale vytvárať atmosféru stálej dôvery .

Počúvanie a vnímavosť: musíme byť nesmierne vnímavé k návrhom, ktoré dostávame od detí.

Radost': je nevyhnutné, aby sa všetky aktivity diali v atmosfére radosti – pohody a príjemných pocitov.

Odporúčam rôzne modelové hry, ktoré môžeme zapojiť do hudebno-dramatických činností.

Edukačná aktivita : **Stratená pesnička**

Zaspievame časť piesne a deti majú za úlohu ju dokončiť. Rozvoj improvizácie a fantázie. Táto činnosť patrí k veľmi obľúbeným.

Edukačná aktivita : **Kto som?**

Hráč si vymyslí nejakú postavu z pesničky, predvedie ju pantomimicky, po chvíli na pokyn učiteľky nastúpi druhé dieťa, to predvedie tiež nejakú postavu, pripojí sa tretí, štvrtý, piaty. Učiteľka vyberie jedno dieťa ako čarodejníka, ten všetky začaruje na sochy a vyfotografuje všetky okrem jedného. Odtatné deti majú za úlohu odhaliť a zaspievať si jeho pesničku.

Edukačná aktivita : **Kufor**

Dieťa predvedie celý dej piesne. Ostatné hádajú. Až pieseň uhádnu, celú pieseň si zaspievame, predvedieme a nakoniec ju všetci spoločne zobrazíme do živých obrazov. Nezabudneme sa vyfotografovať.

Edukačná aktivita : **Štronzo**

Pohybujeme sa na vopred dohovorenú pieseň po triede. Akonáhle zaznie vopred určený signál, okamžite sa zastavíme a hľadáme najbližšie oči, ktoré sú v dosahu. Pozorne si ich prezrieme. Nakoniec si budeme rozprávať v komunitnom kruhu, aké oči sme videli, na čo asi mysleli alebo ako sa nám páčili.

Edukačná aktivita : **Kamera**

Zvolíme jedného kameramana, ktorý natáča koncert. Jedna skupina spieva pieseň a druhá ju predvádza. Skupiny sa striedajú.

Edukačná aktivita : **Tieňové divadlo**

Za nasvietenou plentou si môžeme s bábkami zahrať tieňové divadlo. Deťom môžeme pustiť detský muzikál, ľudovú alebo umelú pieseň či vážnu hudbu, ktorú už počuli. Deti budú mať za úlohu zahrať s bábkami dej skladby.

Obmena: Deti rozdelíme do troch skupín. Prvá skupinka zahrá kúsok z deja pesničky, po chvíľke sa hra zastaví a vystrieda ju druhá skupina. To isté sa neskôr opakuje aj s treťou skupinou. Hra sa môže opakovať od prvej skupiny. Pri striedaní je všetko zachované, mimika, gestá a postoj, len dej sa stále rozvíja. Najvhodnejšími piesňami sú: Keď som ja slúžil to prvé leto, Pásla ovečky v zelenom hájičku, Červený kachle, biela pec.

Modelové hry rozvíjajú sústredenie, predstavivosť, schopnosť sebapoznania a presadenia sa, reč a komunikatívnosť. Učíme deti k spolupráci a motivujeme ich k prosociálnosti. Hra dáva deťom radosť, učí porozumieť svetu a vrstovníkom, ale hlavne prispieva k osobnostnému rozvoju.

ZÁVER

V období predškolského veku prichádza k neustálemu formovaniu osobnosti dieťaťa a preto je potrebné na neho v takomto okamihu výchovne pôsobiť. Nie je lepšieho spôsobu výchovy a vzdelávania ako je hra, ktorá je pre dieťa najprirodzenejšia. Preto je podľa môjho názoru hudobno-dramatická výchova a jej prepojenie so všetkými činnosťami edukačného procesu jednou z najefektívnejších možností, ako dieťa vzdelávať, vychovávať a zároveň zabávať. Dieťa často ani nevie, že je rozvíjané a vďaka tomu dochádza k rozvoju nenásilným spôsobom.

V teoretickej časti mojej práce som opisovala teoretické vymedzenia hudobno-pohybových činností a jej základných princípov, metód a cieľov. Uviedla som v čom je jej veľký potenciál. V praktickej časti som opísala využitie rôznych foriem hudobno-dramatických činností aj s reflexiou a hodnotením a prinášam ukážky edukačných činností a hier zameraných na určitú tému a zážitkové učenie. V závere prinášam postrehy a skúsenosti z mojej pedagogickej praxe.

Prínosom mojej práce je viacero námetov a postrehov ako prostredníctvom hudobno-dramatických činností obohatiť oblasť osobnostného a sociálneho rozvoja detí v materskej škole, ale aj na prvom stupni základných škôl a ŠKD. Predkladám metodický materiál pre úspešnú realizáciu denných činností v oblasti hudobnej dramatiky v materských školách a na prvom stupni základnej školy.

V závere by som rada vyslovila pranie, aby moja práca poslúžila predovšetkým ako inšpirácia pre pedagógov a bola im impulzom k uplatňovaniu metód a techník hudobno-dramatických činností vo svojej práci s deťmi.

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ZDROJOV

1. ANDREJCOVÁ, Z. 1997. Škola hudby. Prešov:Vydavateľstvo Michala Vaška, 1997, s.29. ISBN: 80-7165-081-1
2. FELIX, B. 1996. Druhá múza detského divadla. Bratislava : NOC, 1996. 168 s. ISBN 80-7121-101-X.
3. FELIX, B. 2003. Hudobno-dramatické činnosti na 1. stupni ZŠ. Banská Bystrica: MPC, 2003. 64 s. ISBN 978-80-80414-51-1
4. Kolektív autorov. 2011 Metodika predprimárneho vzdelávania. 1.vydanie. Expressprint s.r.o. 2011 ISBN: 978-80-968777-3-7
5. KOPINOVÁ, L. et al. 2003. Metodika hudobnej výchovy pre pedagogické akadémie a stredné pedagogické školy. Bratislava : SPN, 2003. 248 s. ISBN 80-10-00226-7.
6. LIŠKOVÁ, M. Hudební činnosti pro předškolní vzdělávání. Praha: Raabe, 2006, s. 21. ISBN 80-86307-26-3. TUREK, I. 2004. Inovácie v didaktike. 1. vydanie. Metodicko-pedagogické centrum. Bratislava. 2004 ISBN: 80-8052-188-3
7. VALENTA, J. 2008. Metódy a techniky dramatické výchovy. 1. vydanie Praha. Grada, 2008. ISBN 978-80-247-1865-1.

Zdroje obrázkov, videí a vzdelávacích aplikácií

Internetové zdroje

1. Metodický portál [online]. Předškolní vzdělávání, [cit. 20.2.2014]. Dostupné na www: <http://rvp.cz/>

Obrázky

Obrázok 1

<http://www.i-creative.cz/2008/09/01/pohadkove-omalovanky/>

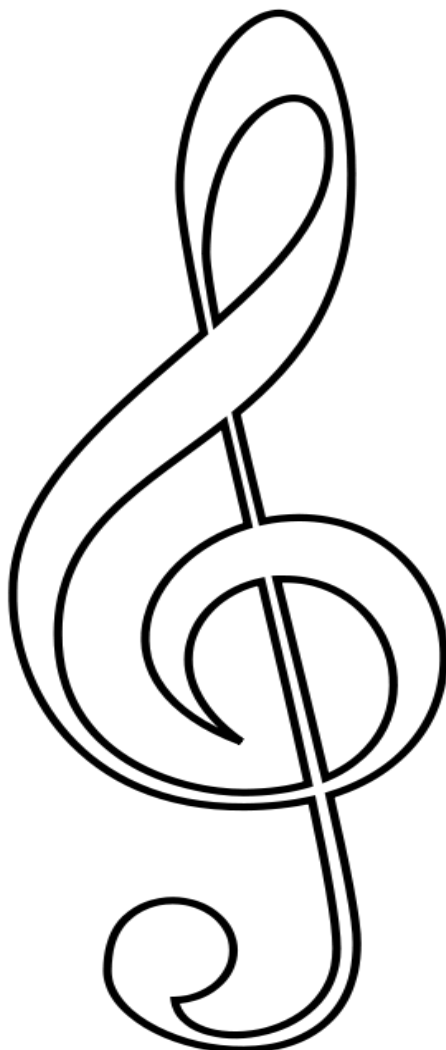
Obrázok 2

<http://pixshark.com/g-clef-symbol.htm>

ZOZNAM PRÍLOH

Príloha 1 Husľový kľúč

Príloha 2 Notový záznam piesne: Na venček

NA VENČEK

Pohybová hra

Spomedzi detí vyberieme kvetinárku a kvietky. Kvetinárka má na hlave venček a postaví sa stranou, neďaleko nej sa zoradia kvietky: margarétka, klinček a zvonček. Ostatné deti sa pochyťajú za ruky, točia sa v kolese a spievajú:

Do kroku

Uj-jeme veniec, uj-je-me, v po-li dosť kvetov nájde-
me, z červených, bielych venček si ce-lý spletie-me.

cha
a
Margarétka príbehne ku kvetinár-
ke. Tá si ju obzerá a pýta sa:
cha
— Sukienka biela, riasnatá,
v prostriedku gombík zo zlata,
ako ňa volajú?
Jana
Margarétka:
— Mňa zná v poli tráva všetka.
Ja sa volám margarétka.

Stana Petra
Kvetinárka:
— Hej, dieťky-kvietky, potrebuj-
me margarétku?
Deti odpovedajú:
— Potrebujeme, potrebujeme, po-
náhlaj sa k nám, zapliesť ňa chceme.
Jana
Margarétka vbehne do koleša a po-
staví sa doprostredka. Keď sa kole-

so začne točiť, margarétka sa točí na mieste. Deti sa pochyťajú za ruky a spievajú:

deti
— Vijeme veniec, vijeme,
v poli dosť kvetov nájdeme,
z červených, bielych
venček si celý
spletieme.

Ku kvetinárke príbehne klinček.

Kvetinárka sa pýta:

— Kvetinka malá, nevelká,
klobúčik šitý z plamienka,
ako ňa volajú?

Jana
Klinček:

— Mňa zná každý kvet a kriček.
Ja sa volám pobý klinček.

